Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΕΠΛ232 – Προγραμματιστικές Τεχνικές και Εργαλεία

Διάλεξη 6: Δείκτες και Πίνακες

(Κεφάλαιο 12, KNK-2ED)

Δημήτρης Ζεϊναλιπούρ

http://www.cs.ucy.ac.cy/courses/EPL232

Περιεχόμενο Διάλεξης 6

- **Δείκτες & Πίνακες**
  - Αριθμητική Δεικτών (Pointer Arithmetic)
    - Χρήση Ονόματος Πίνακα για Δείκτη (Array Name as Pointer)
  - Χρήση Δεικτών για Επεξεργασία Πινάκων (Pointers for Array Processing)
  - Δείκτες και Πολυδιάστατοι Πίνακες (Pointers and Multidimensional Arrays)

Αριθμητική Δεικτών (Pointers Arithmetic)

- Στην C υπάρχει ισχυρός δεσμός ανάμεσα στους **δείκτες** και στους **πίνακες**. Οποιαδήποτε πράξη μπορεί να γίνει με **δείκτες πινάκων** (π.χ., a[i]) μπορεί να γίνει και με **δείκτες διευθύνσεων *pa**.

- Έστω πίνακας int a[10]. Η δήλωση αυτή ορίζει ένα μπλοκ 10 διαδοχικών αντικειμένων με ονόματα a[0], a[1], ..., a[9].
  - Αν **int *pa = NULL;**
    τότε η ανάθεση **pa = &a[0];**
    κάνει τον **pa** να δείχνει το μηδενικό στοιχείο του πίνακα.

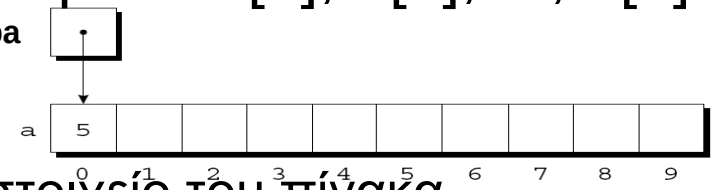

- ***Αριθμητική δεικτών*** : Αν ο pa είναι δείκτης σε κάποια θέση του πίνακα, τότε οι pa ± i, pa++, pa-- είναι επίσης δείκτες
  - **pa + 1, pa++** δείκτης στο επόμενο στοιχείο του πίνακα από αυτό που δείχνει ο pa.
  - **pa + i , (pa – i)** δείκτης στο σημείο του πίνακα που βρίσκεται i θέσεις μετά (πριν) από αυτό που δείχνει ο pa.

Αριθμητική Δεικτών (Παράδειγμα 1)

- Παράδειγμα πρόσθεσης δεικτών:

```
p = &a[2];
```

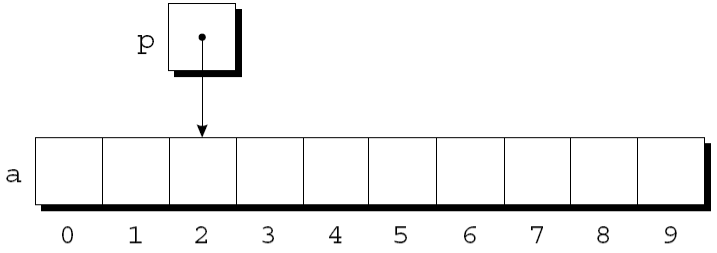


```
q = p + 3;
```

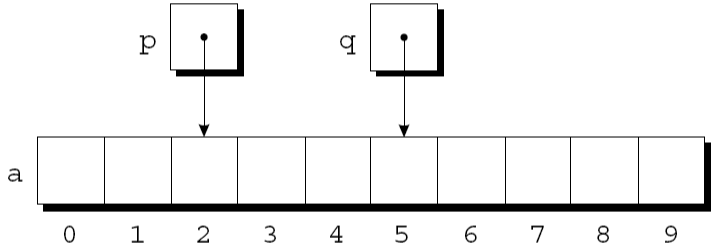


```
p += 6;
```

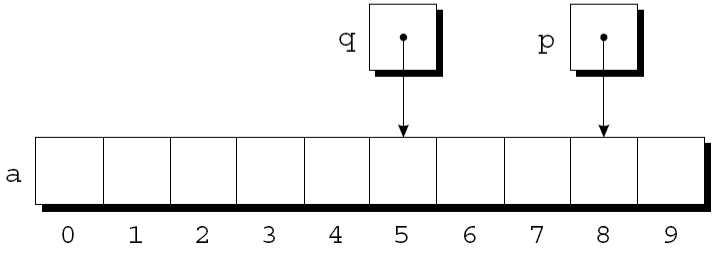

Αριθμητική Δεικτών (Pointers Arithmetic)

- Έτσι, αν **pa = &a[0],** τότε για παράδειγμα,

  pa + 2 δείχνει στη τρίτη θέση του πίνακα, δηλ. στο a[2].

  ***(pa + 2)** έχει την τιμή της 3ης θέσης του πίνακα, δηλ. το a[2].
- Έξ' ορισμού, η τιμή μιας μεταβλητής τύπου πίνακα (int a[]) είναι η διεύθυνση του μηδενικού στοιχείου του πίνακα.
  - Επομένως αντί **pa = &a[0]** μπορούμε να γράψουμε **pa = a.**
- Τότε οι **pa** και **a** έχουν τις ίδιες τιμές και μπορούν να χρησιμοποιούνται η μια στη θέση της άλλης:
  - Το **a[i]** είναι ταυτόσημο με τα ***(pa +i)** ή ***(a + i)** ή **pa[i].**
  - Το **&a[i]** είναι ταυτόσημο με τα **a+i, pa+i.**
- Ωστόσο **pa** και **a ΔΕΝ** είναι **ταυτόσημα** (sizeof(pa) <> sizeof(a))

  π.χ., `int a[10]; int *pa = NULL;`
  - **sizeof(pa)** = 4 bytes (ILP32) ή 8 bytes (LP64)
  - **sizeof(a)** = μέγεθος πίνακα * μέγεθος τύπου
- Επίσης, δεν μπορώ να μεταβάλω ένα πίνακα (π.χ., a++, a=pa)
  - Δες παράδειγμα στην επόμενη διαφάνεια.

Αριθμητική Δεικτών (Παράδειγμα 2)

- Προσοχή: ο δείκτης είναι μεταβλητή και έτσι **pa = a** και **pa++** είναι **έγκυρες εκφράσεις**. Το **όνομα ενός πίνακα όμως δεν είναι μεταβλητή**, επομένως κατασκευές όπως **a = pa** και **a++** δεν είναι έγκυρες!

- Ποιες από τις πιο κάτω εντολές είναι έγκυρες;

```
int t[10] = {0}, i = 5, *p = NULL;
p    = t;
p[2] = 3;              // ίδιο με *(p+2) = 3
++p;
*p   = 14;
*(t+i) = 33;           // ίδιο με t[i] = 33
++t;            => compile error
```

value	0	14	3	0	0	33	0	0	0	0
index	t[0]	t[1]	t[2]	t[3]	t[4]	t[5]	t[6]	t[7]	t[8]	t[9]

Σύγκριση Δεικτών (Comparing Pointers)

- Για τη σύγκριση δεικτών μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλοι οι γνωστοί **σχεσιακοί τελεστές (<, <=, >, >=)** και οι **τελεστές ισότητας (== and !=).**
  - Ουσιαστικά **συγκρίνονται διευθύνσεις μνήμης** (θυμηθείτε ότι κάθε διεύθυνση **αναφέρεται** σε ένα byte μνήμης)
  - Η χρήση των σχεσιακών τελεστών έχει **νόημα** ΜΟΝΟ για **δείκτες** σε **αντικείμενα** του **ίδιου πίνακα**
    - τα οποία βρίσκονται σε **συνεχόμενες διευθύνσεις μνήμης** (άλλες μεταβλητές μπορεί να βρίσκονται σε αυθαίρετες άλλες διευθύνσεις),
- **Παράδειγμα:** το αποτέλεσμα της σύγκρισης εξαρτάται από την απόσταση δυο στοιχείων στον πίνακα., π.χ.,

```
p = &a[5];
q = &a[1];
(p >= q) => TRUE (1)
(p <= q) => FALSE (0)
```

Αριθμητική Δεικτών & Πίνακες (Παράδειγμα 3)

- Τι κάνει το ακόλουθο πρόγραμμα;

```
#define N 10
…
int a[N], sum, *p = NULL;
…
sum = 0;
for (p = &a[0]; p < &a[N]; p++)
   sum += *p;
```

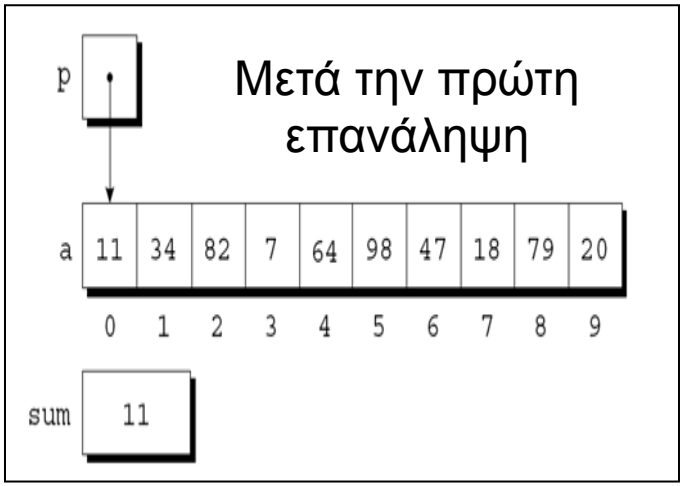

ή (το αντίστοιχο)

```
for (p = a; p < a + N; p++)
   sum += *p;
```

Το p++ προχωρεί 4 bytes (ILP32-int) σε κάθε κλήσ

Παράδειγμα
(1-d Πίνακες + Αριθμητική Δεικτών)

```
/* Πρόγραμμα αντιστροφής αριθμών με αριθμητική δεικτών */

#include <stdio.h>

#define N 10

int main(void)
{
  int a[N], *p = NULL;

  printf("Enter %d numbers: ", N);
  for (p = a; p < a + N; p++)
    scanf("%d", p); // το p είναι δείκτης άρα δεν θέλει &

  printf("In reverse order:");
  for (p = a + N - 1; p >= a; p--)
    printf(" %d", *p);
  printf("\n");

  return 0;
}
```

For loop με αριθμητική δεικτών

Συνδυασμός Τελεστών (* και ++)

- Οι προγραμματιστές C συχνά συνδυάζουν τους τελεστές *** (έμμεσης αναφοράς)** and **++ (αύξησης).**
- Παράδειγμα
  - Μια πρόταση η οποία αναθέτει το `5` στη θέση `a[i]` και στη συνέχεια αυξάνει το `i` κατά `1`:

```
a[i++] = 5;

// a[++i] = 5; Πρώτα αύξηση, μετά ανάθεση
```

  - Η αντίστοιχη έκδοση με δείκτες:

```
*p++ = 5; // Να αποφεύγονται εκφράσεις χωρίς παρενθέσεις
```

  - Η **επιθεματική (postfix)** έκδοση της `++` έχει μεγαλύτερη **προτεραιότητα** από το `*`, οπότε ο μεταγλωττιστής το **βλέπει** ως:

```
*(p++) = 5;  // Ισοδύναμο με *p = 5; p++;
```

Συνδυασμός Τελεστών (* και ++)

- Πιθανοί συνδυασμοί των * και ++
  - Χρησιμοποιείται **ΠΑΝΤΑ παρενθέσεις** για να αποφύγετε τον πονοκέφαλο των προτεραιοτήτων

A=

Έκφραση	*Νόημα*
`*(p++)`	η τιμή της μεταβλητής A είναι `*p` πριν την **μετακίνηση**. στη συνέχεια **προχωρεί** το `p`
`*(++p)`	**προχώρησε** το `p` πρώτα. η τιμή της μεταβλητής A είναι `*p` μετά την **μετακίνηση**
`(*p)++`	η τιμή της μεταβλητής A είναι `*p` πριν την **αύξηση**. στη συνέχεια **αυξάνεται** το `*p`
`++(*p)`	**αύξησε** το `*p` πρώτα. η τιμή της μεταβλητής A είναι `*p` μετά την **αύξηση**

Εκτός Έκφρασης
p++; Ίδιο με ++p;

Στα Πλαίσια Έκφρασης (Ανάθεσης)
p2 = p++; Διαφορετικό από p2 = ++p;

Πίνακες – Συναρτήσεις - Δείκτες

- Παράδειγμα:

```
int find_largest(int a[], int n) {
  int i, max;
  max = a[0];
  for (i = 1; i < n; i++)
    if (a[i] > max)
      max = a[i];
  return max;
}
```

- Κλήση Συνάρτησης:

```
largest = find_largest(a, N);
```

- Εναλλακτικό Πρότυπο με Δείκτες:

```
int find_largest(int *a, int n)
```

- **Προστασία Στοιχείων** Πίνακα (το a προστατεύεται έτσι και αλλιώς εφόσον έχει τοπική ορατότητα - εμβέλεια, δείτε διαφάνεια 5.30)

```
int find_largest(const int a[], int n)
```

ή `int find_largest(const int *a, int n)`

- Η `find_largest` εκτελείται από το a[2] στοιχείο:

```
find_largest(&a[2], N-2);
```

Δείκτες και Πολυδιάστατοι Πίνακες (Διαχείριση Γραμμών)

- Παρόμοιο με τους 1-d πίνακες (arrays), έτσι και στους M-d πίνακες (matrices), οι δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δείχνουν σε στοιχεία των πινάκων.

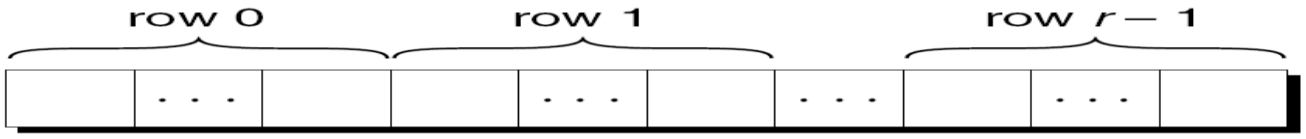

- Π.χ., μηδενισμός θέσεων πίνακα

```
int a[ROW][COL], *p = NULL, i;
…
for (p = &a[0][0]; p <= &a[ROW-1][COL-1]; p++)
  *p = 0; // διαχείριση στοιχείων με δείκτες
```

Παράδειγμα
(m-D Πίνακες + Συναρτήσεις + Δείκτες)

Ας δούμε **4 διαφορετικές παραλλαγές** υλοποίησης της sum() των στοιχείων ενός 2D πίνακα

```
#define ROW 5
#define COL 5
int sum_two_dimensional_array(const int [][COL]);

int sum_two_dimensional_array(const int a[][COL]) {
    int i, j, sum = 0;

    for(i=0; i<ROW; i++)
        for (j=0; j<COL; j++)
            sum+=a[i][j];
    return sum;
}

int main() {
    const int a[][COL] = {
        {1,1,1,1,1}, {2,2,2,2,2}, {3,3,3,3,3}, {4,4,4,4,4}, {5,5,5,5,5}
    }; // sum = 75 (5x15)

    printf("sum:%d\n", sum_two_dimensional_array(a));
    return 0;
}
```

Λύση 1: Με defined ROW + COL (λογική που έχουμε χρησιμοποιήσει εκτενώς στο παρελθόν)

Παράδειγμα
(m-D Πίνακες + Συναρτήσεις + Δείκτες)

Λύση 2: Με COL, Χωρίς define ROW

```
#define COL 5

int sum_two_dimensional_array(const int [][COL], int);

int sum_two_dimensional_array(const int a[][COL], int ROW) {
    int i, j, sum = 0;

    for(i=0; i<ROW; i++)
        for (j=0; j<COL; j++)
            sum+=a[i][j];
    return sum;
}
int main()
{   int sum = 0;
    const int a[][COL] = {
        {1,1,1,1,1}, {2,2,2,2,2}, {3,3,3,3,3}, {4,4,4,4,4}, {5,5,5,5,5}
    }; // sum = 75 (5x15)

   sum = sum_two_dimensional_array(a, sizeof(a)/sizeof(a[0]));
   return 0;
}
```

Αριθμός Γραμμών

Μέγεθος πίνακα

Μέγεθος (bytes) γραμμής πίνακα

Δείκτες και Πολυδιάστατοι Πίνακες (Διαχείριση Στηλών)

- Επεξεργασία **στηλών** είναι κάπως πιο **περίπλοκη** εφόσον οι πίνακες αποθηκ. **ανά γραμμή** (όχι ανά στήλη).
- **Παράδειγμα:** Ένα loop που αναθέτει την τιμή 0 στην στήλη i του πίνακα `a`:

Δείκτης σε ένα ROW (πλάτους COL)

```
   int a[ROW][COL], (*p)[COL] = NULL, i=2;
   …                          // Διεύθυνση γραμμής 0
   for (p = &a[0]; p < &a[ROW]; p++)
      (*p)[i] = 0; // το p++ προχωρεί COL θέσεις!!!!
ή
   for (p = a; p < a + ROWS; p++)
      (*p)[i] = 0;
```

- Το `(*p)[i]` χρειάζεται παρενθέσεις εφόσον η προτεραιότητα του `[]` είναι ψηλότερη από αυτή του `*`.
  - Εναλλακτικά θα ήταν **πίνακας δεικτών** που θα δούμε αργότερα
- Ακολουθεί παράδειγμα χρήσης του (*p)[i] …

Δείκτες και Πολυδιάστατοι Πίνακες (Διαχείριση Στηλών)

```
int main() // Πρόγραμμα Μηδενισμού Στήλης με Δείκτης
{    int sum = 0;
     int a[][COL] = {
         {1,1,1,1,1}, {2,2,2,2,2},
         {3,3,3,3,3}, {4,4,4,4,4}, {5,5,5,5,5}
     }; // sum = 75 (5x15)

     int (*p)[COL] = NULL; // δείκτης σε ROW (πλάτους COL)
     int ROW = sizeof(a)/sizeof(a[0]);

     int i = 2; // column to change
     for (p = &a[0]; p < &a[ROW]; p++)
         (*p)[i] = 0;

     print_two_dimensional_array(a, ROW);
     return 0;
}
```

INPUT

1,	1,	1,	1,	1,
2,	2,	2,	2,	2,
3,	3,	3,	3,	3,
4,	4,	4,	4,	4,
5,	5,	5,	5,	5,

OUTPUT

1,	1,	0,	1,	1,
2,	2,	0,	2,	2,
3,	3,	0,	3,	3,
4,	4,	0,	4,	4,
5,	5,	0,	5,	5,

Αριθμός γραμμών

Μέγεθος (bytes) πίνακα

Μέγεθος (bytes) γραμμής πίνακα

το p++ προχωρεί COL θέσεις

Παράδειγμα
(m-D Πίνακες + Συναρτήσεις + Δείκτες)

```
#define COL 5
```

Ενδιάμεση Λύση: Ίδιο με Προηγούμενο αλλά με Δείκτη σε Γραμμή στο πρότυπο

```
void sum_two_dimensional_array(const int (*)[COL], int);

int sum_two_dimensional_array(const int (*a)[COL], int ROW) {
    int i, j, sum = 0;

    for(i=0; i<ROW; i++)
        for (j=0; j<COL; j++)
            sum+=a[i][j];
    return sum;
}
int main()
{   ...
   sum = sum_two_dimensional_array(a, sizeof(a)/sizeof(a[0]));
   ...
}
```

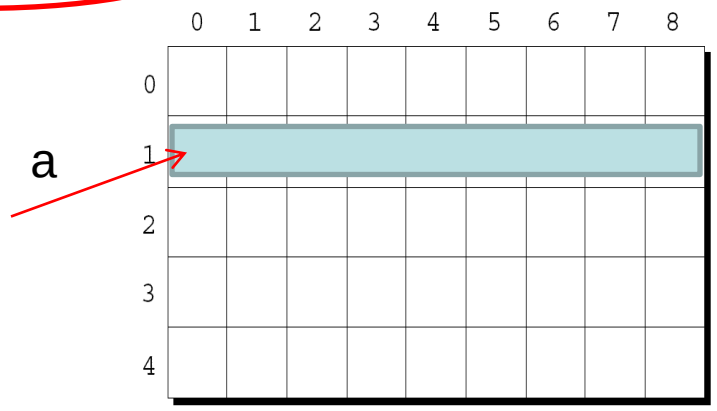

Ίδια κλήση με προηγούμενο παράδειγμα

Παράδειγμα
(m-D Πίνακες + Συναρτήσεις + Δείκτες)

Λύση 3: Δείκτη σε Γραμμή + Απαριθμητό βρόχο

```
#define COL 5
...
int sum_two_dimensional_array(int (*a)[COL], int ROW) {
    int i, sum = 0;
    int *pa = &a[0][0]; // πρώτο στοιχείο πίνακα

    for(i=0; i < ROW*COL; i++) {
       sum += *pa;
       pa++;
    }
    return sum;
}

int main()
{   ...
   sum = sum_two_dimensional_array(a, sizeof(a)/sizeof(a[0]));
   ...
}
```

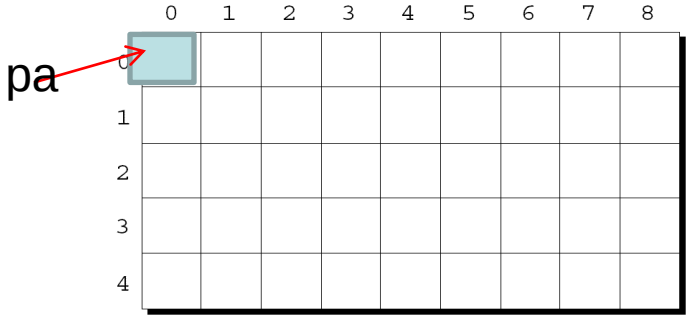

Επισκόπηση: Πίνακες Δεικτών

- Σε όλα τα προηγούμενα παραδείγματα το **COL** ήταν προσδιορισμένο ως **σταθερά**.
- Τι γίνεται εάν **ΔΕΝ γνωρίζουμε** το COL εκ’ των πρότερων;
- Τότε μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε **Πίνακες Δεικτών** (που υλοποιούνται με **Δείκτες σε Δείκτες **p**) και τους οποίους θα δούμε στην ερχόμενη διάλεξη 7.
  - Δεξιά: Παράδειγμα Πίνακα Δεικτών σε Μήνες (κάθε COL έχει διαφορετικό πλάτος)